Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Puolustusvoimien virka-apu poliisille - esimerkkiskenaarioita ja vaativana virka-apuna tarvittava Puolustusvoimien suorituskyky

Asia

Hallintovaliokunnan 8.3.2022 kokouksessa (Asia: HE 106/2021 vp) Poliisihallituksen asiantuntijalta kysyttiin esimerkkiskenaarioista, joissa poliisi voisi tarvita Puolustusvoimien vaativaa virka-apua. Kuulemisessa käydyn keskustelun lisäksi valiokunta pyysi vielä erillistä muistioita kyseisistä skenaarioista. Tämä muistio on Poliisihallituksen vastus kyseiseen pyyntöön.

Vastaavanlaiset skenaariokuvaukset sisältyvät myös käsittelyssä olevan hallituksen esityksen säännöskohtaisiin perusteluihin.

Väkijoukkoon kohdistuva, raskaalla ajoneuvolla tehty isku

Yhtenä esimerkkinä vaativasta poliisitehtävästä, jossa poliisin omat voimavarat ja voimankäytön suorituskyky ovat rajallisia tehtävän hoitamiseksi, on tilanne, jossa raskaalla ajoneuvolla isketään väkijoukkoon. Poliisi voi käytössään olevilla voimankäyttövälineillä yrittää vaikuttaa suoraan ajoneuvon kuljettajaan. Puolustusvoimien aseistuksella raskaan ajoneuvon eteneminen voitaisiin ainakin tietyin reunaehdoin pysäyttää turvallisemmin ja tehokkaammin kohdentamatta voimaa suoraan kuljettajaan. Ehdotetun 10 §:n 3 momentissa tarkoitetulla Puolustusvoimien aseistuksella, kuten konekiväärillä, kranaattipistoolilla tai kevyellä singolla, pystyttäisiin vaikuttamaan kuljettajan sijaista ensisijaisesti ajoneuvoon ja siten saamaan vaarallinen toiminta pysähtymään.

Väkijoukkoon kohdistuva aseellinen isku vahvasti suojatusta "tuliasemasta"

Toinen esimerkki tilanteessa, jossa poliisin omat voimankäyttövälineet voisivat osoittautua riittämättömiksi, on tilanne, jossa panssaroidusta ajoneuvosta tai muutoin vahvasti suojatusta tuliasemasta kohdistettaisiin voimakkaiden sarjatuliaseiden tulitusta väkijoukkoon. Tilanteessa jouduttaisiin mahdollisesti käyttämään Puolustusvoimien aseistusta, kuten konekivääriä, käsikranaatteja, kranaattipistoolia tai kevyttä sinkoa, jolla pystyttäisiin vaikuttamaan vahvasti suojattuihin sekä muutoin hankalasti vaikutettavissa oleviin tuliasemiin ja siten saada vaarallinen toiminta lopetettua.

Euroopassa viime vuosina sattuneista iskuista vastaavantyyppisiä tilanteita on ollut mm. Belgiassa vuonna 2015, kun poliisi otti kiinni terroriteon valmistelusta epäiltyjä. Tulevassa iskussa olisi käytetty rynnäkkökiväärejä ja räjähteitä. Kiinnioton yhteydessä poliisia kohti ammuttiin rynnäkkökiväärillä. Terroristien hyökkäys keskeytyi vasta kun asuntoon ammuttiin painekranaatti.

Myös Pariisissa tapahtui vuonna 2015 vakava joukkoampumistilanne konserttisalissa. Toistakymmentä henkilöä hyökkäsi rynnäkkökiväärein ja räjähtein (käsikranaatteja, räjähdevöitä) varustautuneina kesken konsertin konserttisaliin. Samanaikaisesti Pariisissa toteutettiin muitakin iskuja, joissa kuoli yhteensä 132 ihmistä. Iskujen jälkeisessä tekijöiden kiinniottotilanteessa poliisia kohti ammuttiin tuhansia laukauksia ja mm. yksi terroristi räjäytti pommiliivinsä tilanteen aikana. Poliisi käytti kiinniottotilanteessa ampuma-aseita, mutta epäiltyjen vaarallinen toiminta saatiin lopetettua vasta, kun poliisi käytti käsikranaatteja.

Matkustaja- tai muu aluskaappaustilanne, jossa kaapatulla aluksella uhataan törmätä johonkin toiseen alukseen tai muuhun kriittiseen kohteeseen

Kolmantena esimerkkinä vaativan virka-avun soveltamisesta on aluskaappaustilanne. Merellä kaapatulla aluksella voitaisiin yrittää törmätä matkustaja-alukseen tai esimerkiksi ydinpolttoainetta kuljettavaa alukseen, jolloin törmäys toteutuessaan mahdollisesti aiheuttaisi vakavaa vaaraa suurelle joukolle ihmisiä. Esimerkiksi Suomenlahden ja saaristomeren merialueiden kapeilla syväväylillä meriliikenne on erittäin vilkasta, jolloin jo normaalioloissa vakavien merionnettomuuksien riskit ovat korkeat. Tällaisissa olosuhteissa tahallisen törmäyksen aiheuttaminen on varsin helposti toteutettavissa.

Kuvattu vaaratilanne voisi olla estettävissä vaikuttamalla kaapatun aluksen ohjaus- tai navigointilaitteisiin siten, että alus menettäisi ohjauskykynsä. Poliisilla ei ole omilla resursseillaan ja voimankäyttövälineillään riittävää suorituskykyä vaikuttaa kaapatun aluksen kulkuun. Puolustusvoimilta virka-apuna saatavalla aseistuksella pystyttäisiin vaikuttamaan aluksen ohjaus- tai navigointilaitteisiin varsin etäältä ilman joutumista kaappaajilla mahdollisesti käytössään olevien aseiden vaikutuspiiriin.

Poliisi, Puolustusvoimat ja Rajavartiolaitos ovat yhdessä harjoitelleet kaapatun aluksen valtaamista, mikä voisi olla vaihtoehtoinen toimintamalli edellä kuvatussa tilanteessa, mutta myös tämä toimintamalli edellyttäisi tukeutumista Puolustusvoimien käytössä olevaan aseistukseen. Aluksen valtaaminen edellyttäisi välttämättä Puolustusvoimien aseistuksella varustettujen helikoptereiden käyttöä niin valtaajien kuin myös heitä kuljettavien helikoptereiden suojaamiseksi.

Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki